

Shopper

In een van onze parochies bereid ik een groep jongens en meisjes voor op het vormsel. Ik doe dat graag. Jongelui

van deze leeftijd vormen een sympathiek volkje. Ze zijn geïnteresseerd, doen prima mee en stellen wonderlijke vragen. Maar ja, wat ná het vormsel? Ik hoorde een van de ouders zeggen: “vier jaar na de eerste communie doen ze hun laatste communie.” Het is waar, middelbare scholieren tref je nauwelijks aan in de kerk. Toch meen ik dat we dit niet als een voldongen feit moeten accepteren. Diezelfde ouder stelde mij de vraag: “hoe houd ik mijn kinderen erbij betrokken?” Om te beginnen, doe twee dingen: bid alsof alles afhankelijk is van God en werk alsof alles van jou afhankelijk is. Je kunt een paard alleen naar het water brengen; het paard zal zelf moeten drinken. Hetzelfde geldt voor katholieke ouders. Oftewel, ouders moeten wel zelf het goede voorbeeld geven en hun kinderen stimuleren. Je kunt niet volstaan met welwillende medewerking aan de Eerste H. Communie en het Vormsel en dan maar hopen dat het beklijft.

Hoe praktiseer je je geloof? Moraliseren heeft geen zin. Een goed voorbeeld geven, met name in het leven van alledag, is van onschatbare waarde. Kinderen die opgroeien in een omgeving die vergevingsgezindheid, respect, geduld, trouw, belangstelling en offerbereidheid ademt, zullen dat in de genen opnemen. Zo'n thuis is een prima leerschool voor christelijke deugden. Maar gevaar ligt altijd op de loer. Een kind dat Goede Tijden Slechte Tijden en ander gemiddeld mediagedrag

consumeert, moet sterk in zijn schoenen staan om te beseffen dat dit eigenlijk helemaal geen normaal gedrag is. Je maag moet gevoed worden en het is natuurlijk niet onverschillig waarmee je je maag voedt. Vul je maag met rommel en je wordt ziek. Zo is het ook met je hoofd, met je geest. Porno en andere rotzooi, dat in grote mate eenvoudig verkrijgbaar is met een druk op de knop, heeft uiteraard ook grote invloed op je geest. Vul je geest met rotzooi en je raakt verknijpt. Kinderen weerbaar maken en laten zien dat er ook een andere zienswijze is, is cruciaal. Maar ja, hoe houd je ze betrokken bij de Kerk?

Een van de klachten van de jeugd is dat de mis saai is. Elke avond en ochtend je tanden poetsen is ook saai. Dat is nog geen reden om het niet te doen. Maar toch, ze hebben vaak wel gelijk. De gemiddelde zondagsmis heeft niet veel weg van een uitdaging, beperkt zich vaak tot horizontaal humanistische retoriek en de zang is ook niet alles. Ik begrijp dat ouders gaan shoppen. Ik begrijp dat gezinnen van heinde en ver elkaar opzoeken in de Lucaskerk in Den Bosch. Dat shoppen is niet ideaal, maar ik begrijp het wel. Het aloude parochiemodel lijkt achterhaald. De tijd van de servicekerk is voorbij. Je krijgt het niet meer op een presenteerblaadje aangereikt. Gelovigen zullen zelf de boer op moeten. Voor priesters geldt hetzelfde. Niets is zo erg als een priester die

in zijn pastorie blijft zitten. Wil je als priester of diaken voldoening ondervinden, wil je je identiteit hervinden: ga erop uit. Ga erop uit en ontdek dat God je kinderen zal geven om te dopen, gezinnen om te zegenen, zieken om te troosten. Hij zal je jongeren geven om te onderrichten en te doen groeien in het geloof. De aantallen zullen klein zijn, maar dat moet je niet afschrikken, integendeel. Een priester die zichtbaar is, maakt van een kerk een huis met een open deur; hij is een toevlucht voor zondaars; hij gaat bemoedigend naar de ouderen; hij is iemand waarvan jongeren weten dat ze bij hem terecht kunnen en van wie kinderen graag de Eerste H. Communie en het Vormsel ontvangen; hij is iemand waarvan mensen aanvoelen dat hij een mandaat van God heeft. Het blijft een mooi ambt, hoe de tijden ook zijn. Het blijft een prachtig geloof, hoe tegendraads het ook mag zijn. Het blijft een uiterst waardevolle Kerk, omdat het Gods Kerk is. Daarom heeft de Kerk toekomst.

+Rob Mutsaerts

Agenda mei

Mgr. Mutsaerts

- 3 H. Mis Zuiderschans (Den Bosch), waarna overbrenging van het H. Sacrament.
- 4 Dodenherdenking Waalre
- 7 10.00 uur Stafvergadering
14.00 uur Dekensvergadering

- 9 Vormselmis Ravenstein
- 10 Internationale H. Mis Eindhoven
- 11 Vormselvoorbereiding
- 12 Bisschoppenconferentie
- 13 Bijeenkomst emeriti van het bisdom Oirschot
- 14 Eerste H. Communiemis Someren-Eind
- 19 Vergadering Officium Iuventutis
- 21 10.00 uur Stafvergadering
14.00 uur Vergadering Priesterraad
- 22 Vormselmis Geffen
- 23 Consecratie kapel Zusters Dominicanessen
Vormselmis Budel
- 24 Vormselmissen St. Jan
- 28 10.00 uur Stafvergadering
- 29 Vormselmis Esch
- 30 Priesterwijding kathedraal
- 31 Vormselmis Vught

Verbum Domini

De vernieuwde liturgie heeft aan de priester de ruimte gelaten voor een vrije formulering van bepaalde gebeden. Dat betreft vooral een bepaalde vorm van de boete-act (schuldbelijdenis) en de voorbede. Bovendien gaat de vernieuwde liturgie ervan uit dat de priester de liturgie tot aan het eigenlijke eucharistische gedeelte leidt vanaf zijn zetel en slechts voor het lezen van het evangelie en het houden van de preek naar de ambo gaat. Dan is het gemakkelijk als een acoliet hem bij de zetel een handzaam boek voor kan houden waaruit hij de betreffende gebeden kan lezen.

De Nationale Raad voor Liturgie (NRL) heeft eind vorig jaar dit handzame boek op het markt gebracht en het heet “Verbum Domini” (Woord van de Heer). Het is goedgekeurd door de Nederlandse Bisschoppenconferentie en kreeg een approbatie van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst in Rome. Daarin staan uiteraard de vaste gebeden van de openingsritten maar daarnaast ook:

- a. Een kort inleidend woord voor iedere zon- en verplichte feestdag van jaar a, b en c, aansluitend bij de lezingen van die zondag,
- b. Voor iedere zon- en verplichte feestdag van elk lezingenjaar de uitwerking van de derde mogelijkheid van schuldbelijdenis uit het missaal, de zogenaamde “kyrie met tropen”. Dat is een drievoudige aanroep van Christus waarin iets van zijn heilswerk wordt bezongen en die besloten wordt “Heer (Christus), ontferm U over ons.” Er is telkens aansluiting gezocht met de lezingen van de betreffende zondag. We geven hier als voorbeeld de vierde zondag van de Advent jaar a:
*Gij die ontvangen zijt van de Heilige Geest en genoemd wordt God-met-ons:
Heer, ontferm U over ons/
Kyrie eleison.
Gij die uit de Maagd geboren wordt om uw volk te redden uit hun zonden:
Christus, ontferm U over ons/
Christe eleison.
Gij die naar het vlees geboren zijt uit het geslacht van David en naar de Heilige Geest zijt aangewezen als Zoon van God:
Heer, ontferm U over ons/
Kyrie eleison.
Moge de almachtige God zich over ons ontfermen.....*
- c. Voor iedere zon- en verplichte feestdag een voorbede die ook zoveel mogelijk aansluit bij de lezingen die gelezen zijn en voldoet

aan het intentieschema zoals dat in de liturgische boeken is voorzien. De voorbede heet overigens officieel het “gebed van de gelovigen” omdat hierin de intenties van de gelovigen voor God gebracht worden.

d. Het collectagebed en het gebed na de communie van iedere zon- en verplichte feestdag.

Al met al is het een boek dat zich gemakkelijk laat gebruiken aan de zetel (priester) en aan de ambo (lector).

Het voorkomt dat men zich moet abonneren op uitgaven die ieder jaar opnieuw in deze behoefte voorzien, vaak met wisselend succes. Het zijn betrouwbare teksten die in de geest van de liturgie zijn samengesteld.

Uitgave: Verbum Domini, NRL, 400 pagina's, € 49,90

Diocesane commissie liturgie

Benoemingen en ontslagen

De zeereerwaarde heer **A.G.F.M. van der Meijden omi** te Mill per 1 april 2014 eervol ontslag als pastoor van de parochie Regio Mill en benoeming tot waarnemend pastoor van de parochie.

Mevrouw **M.F.F. Feuth** te Tilburg per 1 juni 2015 de pastorale zending en opdracht als pastoraal werkster ten behoeve van de R.K. parochie Heilig Kruis te Nuenen.

De zeereerwaarde heer **A.T.J.M.R. Aarden** te Grave per 1 juni 2015 benoeming tot waarnemend pastoor van de parochie H. Antonius Abt te Malden.

Jaarlijkse bidtocht met de Zoete Moeder

Op zondag 3 mei wordt de jaarlijkse bidtocht gehouden met het beeld van de Zoete Moeder uit de kathedraal. Om 19.00 uur nemen de leden van de Broederschap het beeld op hun schouders om het langs de

traditionele route door de stad te dragen. Begeleid door het gilde, de schola cantorum en de aanwezige geestelijken trekken gelovigen door de stad. De

tocht duurt ongeveer een uur en wordt in de kathedraal weer afgesloten met een korte gebedsdienst. Iedereen is van harte uitgenodigd om deel te nemen aan deze bidtocht die voor ons geloof in Jezus van grote betekenis kan zijn.

Katholiek onderwijs

Er zijn nogal wat beleidsterreinen waarover veel wordt gesproken in ons land, in de politiek en in onze Kerk. Een ervan is het onderwijs. Het belang van goed onderwijs wordt door iedereen erkend. De toekomstige generaties hebben bagage nodig. Er moet nu worden geïnvesteerd in jonge mensen om de samenleving van de toekomst te kunnen opbouwen. Vanuit de overheid en vanuit bestuurlijk oogpunt is de laatste decennia een accent gelegd op de productiviteit en efficiëntie van het onderwijs. Toetsen, cijfers, afvinklijstjes, procedures, protocollen en statistieken zijn steeds belangrijker geworden. Toch is er de roep om aandacht voor waarden en normen, waardigheid van de mens, persoonlijke en geestelijke vorming van de jeugd erg actueel.

Het katholiek onderwijs, zoals het in onze tijd functioneert, heeft zijn wortels in (het begin van) de 20e eeuw. De parochiegeestelijkheid organiseerde – veelal met behulp van religieuzen – katholieke scholen. Congregaties stichtten scholen en internaten. Er was een bestuurlijke én een ster-

ke inhoudelijk band tussen Kerk en school. Het katholiek onderwijs zoals het nu is, is nog steeds sterk bepaald door de instituties en structuren van het verleden. Er is een reglement voor het katholiek onderwijs (ARKO), er is een organisatie die namens de bisschoppen zorgt voor de erkenning van r.k. scholen (NKS), er is een urentabel waarin godsdienstonderwijs is verplicht gesteld. Inhoudelijk is de afstand tussen school en Kerk echter groter geworden. Het onderwijsveld richt zich veel minder op de leer van de Kerk, of anders gezegd: is daarin veel selectiever geworden en meer eclectisch. De godsdienstinhoudelijke, antropologische en de pedagogische uitgangspunten van het (katholiek) onderwijs worden niet meer ontleend aan wat de Kerk voorstaat.

In allerlei gesprekken die worden gehouden, komt dit gegeven steeds weer boven tafel. Er zijn geen gemakkelijke oplossingen. De vraag waar het met het katholiek onderwijs naar toe moet, is nog niet opgelost. Dat er een probleem is, is duidelijk, anders zou er niet zoveel over gesproken worden. Er is een probleem als een katholieke school geen band meer heeft met de parochie. Er is een probleem als een parochiegeestelijke geen kans meer ziet om de school binnen te gaan of als hij er geen zin meer in heeft contact te zoeken. Soms wil een school zich officieel van haar katholieke identiteit ontdoen, en steevast levert dit weer discussies op.

Wij zien als onderwijsverantwoordelijken in het bisdom 's-Hertogenbosch twee mogelijkheden. Een verdere juridisering of een beroep op het institutionele lijkt ons weinig vruchtbaar. De

klacht van sommige ouders – die we op zich wel begrijpen – dat de school toch katholiek is en dat er dus van mag worden verwacht dat er wordt gebeden, dat er godsdienstles wordt gegeven en dat de voorbereiding op de eerste H. Communie en het H. Vormsel wordt verzorgd, werkt niet meer. Dit is een beroep op het institutionele.

We zouden ons ervoor willen beijveren dat parochies en (basis)scholen op een praktisch niveau activiteiten met elkaar opzetten (school en parochie verbinden). Men zou kunnen zoeken naar een gemeenschappelijk project, bijvoorbeeld rondom een heilige, een bezoek aan de kerk, een project of (gebeds)bijeenkomst in de advent of met Pasen, een diaconale activiteit voor ouderen. Er zijn diverse plaatsen waar dit in praktijk wordt gebracht. Op deze wijze kunnen de contacten en het gesprek gaande worden gehouden.

Op de tweede plaats zouden we scholen en schoolbesturen willen oproepen om open te staan voor ouders die zich in het huidige katholieke onderwijs onvoldoende herkennen, ouders die praktiserend katholiek leven, op zondag naar de kerk gaan met de kinderen, en van het onderwijs verwachten dat het bij hun eigen opvoedingsideeën aansluit. Dit was het oorspronkelijke idee voor de gelijkstelling van het bijzonder onderwijs aan het begin van de 20e eeuw. Er is een groeiende groep ouders die zich zorgen maakt en streeft naar een eigen vormgeving (buiten of liever) binnen de mogelijkheden die de huidige structuren bieden. Katholieke ouders willen er niet voor

Oecumenische ontmoeting in Kurhessen-Waldeck

Tussen het bisdom 's-Hertogenbosch, de Protestantse Kerk van Zuid Nederland en het bisdom Kassel van de Evangelische Kerk van Kurhessen-Waldeck bestaat een oecumenische vriendschap van meer dan 40 jaar.

Ieder jaar ontmoeten ze elkaar in de week van Pasen. Dit contact kwam kort na het Tweede Vaticaanse concilie dankzij Mgr. Bluysen tot stand.

Dit jaar waren we in het bisdom van Kurhessen-Waldeck te gast samen met de PKN-classes Brabant-Limburg.

Ieder jaar wordt in een ontspannen sfeer een bepaald thema besproken. Ook staat de uitwisseling van de belangrijkste zaken die onze kerken bezig houden op de agenda. Hoe kan het anders dan dat de uitwisseling grotendeels gaat over de neergang van de kerk en het christendom in onze landen. Ook in Duitsland kampt men met leegloop en leegstand van kerken. Oplossingen hebben we niet maar deze ontmoetingen zijn wel bemoedigend. Wat opvalt is dat noch de ene noch de andere aanpak iets van dit proces kan vertragen of omkeren. Toch is het beeld in Duitsland anders dan in Nederland. In Duitsland wordt het christendom als een stabiele factor gezien van een ethische en democratische samenleving. Iets wat paus Benedictus benadrukt: "daar waar de christelijke waarden wegvallen, dreigen andere niet ethische krachten de overhand te krijgen." De inleidingen stonden in het teken van het herdenken c.q. vieren

van 500 jaar Reformatie in 2017. Het jaar 1517 geldt als het symbolische begin van de reformatie door de publicatie van de 95 stellingen door Maarten Luther. Vieren of herdenken dat is de vraag zowel in Nederland als in Duitsland. De reformatie heeft in Duitsland een andere betekenis gekregen dan in Nederland. Dat ligt enerzijds aan de bestuurlijke lagen in de Duitse geschiedenis; anderzijds is er een verschil in de kerkelijke structuren door het lutheranisme versus protestantisme. Dat heil en genezing ons in Christus met elkaar verenigen over kerkgrenzen heen werd duidelijk in Marburg. Het is de plaats waar Elisabeth van Thüringen haar 'healing' heeft uitgeoefend. Bevlogen door haar liefde voor Christus, leefde ze

in eenvoud en armoede volgens het ideaal van

Sint-Franciscus. Later was er nog een rondleiding in de prachtige gotische Elisabethkirche van Marburg die gebouwd is door de ridders van de Duitse orde. De reliekschrijn van Elisabeth lijkt sterk op die van de heilige Servatius van Maastricht. In Maastricht evenals in Marburg staat er op: 'wat gij doet voor de minste der mijnen doet gij ook voor mij'. Dat is de slogan die ook voor Elisabeth van belang was. Het is de leidraad die ons ook in de oecumene verbindt. Samen dragen wij Christus in deze wereld, dienen wij te getuigen van het evangelie door onze werken en ons leven. Een heilige die ons verbindt, een ware oecumenische heilige.

kiezen om hun kinderen uit de samenleving te halen, maar ze juist aan de samenleving te laten deelnemen vanuit een katholieke overtuiging die op school niet wordt tegengewerkt (zoek ik nog op zegt in dit verband: "christenen leven wel in de wereld, maar zijn niet van de wereld"). Het geïnstitutionaliseerde onderwijs zou zich kunnen openstellen voor nieuwe ontwikkelingen en een grotere diversiteit. Discussies in het onderwijs zullen voorlopig nog niet ten einde zijn. Het onderwerp is ook te belangrijk om het alleen aan de politiek over te laten. De kerken hebben altijd een belangrijke rol gespeeld in de vorming van toekomstige generaties, en ze heeft heel wat expertise in huis. De Kerk wil deze ervaringen graag in dienst blijven stellen van het onderwijs.

*Mede namens de gedelegeerden J. Keteelaars en A. Bakker,
Vicaris-generaal dr. C.F.M. van den Hout*

Colofon

De nieuwsbrief is een uitgave van **het bisdom van 's-Hertogenbosch**. De *BisdomNieuwsbrief* wordt gratis verspreid bij het pastoraal kader en bij belangstellenden.

Een bijdrage ter dekking van de kosten wordt op prijs gesteld (publiciteitsfonds NL63 INGB 0001 3284.65)

Aan- / afmeldingen en wijzigingen voor de nieuwsbrief kunnen doorgeven worden via het mailadres: nieuwsbrief@bisdomdenbosch.nl

Bezoekadres:

Parade 11

5211 KL 's-Hertogenbosch

Postadres: Postbus 1070

5200 BC 's-Hertogenbosch

T: 073 523 20 20

E: nieuwsbrief@bisdomdenbosch.nl

W: www.bisdomdenbosch.nl

Verschijnt elf maal per jaar